

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Cdo/158/2021
Identifikačné číslo spisu: 3520201072
Dátum vydania rozhodnutia: 28.07.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Martin Holíč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:3520201072.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore navrhovateľky PharmDr. L. U., nar. XX.XX.XXXX, bývajúcej v M. L.V. M. F., C. XXXX/XX, zastúpenej advokátom JUDr. Martinom Bartkom, so sídlom Piaristická 6667, Trenčín, proti odporcovi PharmDr. T. U., nar. XX.XX.XXXX, bývajúcemu v Š. XXXX, zastúpenému AK VAVRINČÍK s.r.o., so sídlom Hurbanova 752/1, Nové Mesto nad Váhom, IČO: 52 619 818, o nariadenie neodkladných opatrení, vedenom na Okresnom súde Nové Mesto nad Váhom pod sp. zn. 8 P 18/2020, o dovolaní navrhovateľky proti uzneseniu Krajského súdu v Trenčíne z 1. júla 2020 sp. zn. 17 CoPom 1/2020, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.
Odporca má nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Nové Mesto nad Váhom (ďalej len „súd prvej inštancie“) výrokom I. nariadil neodkladné opatrenie, ktorým odporcovi zakázal priblížiť sa k navrhovateľke a k spoločným maloletým deťom R., nar. XX.XX.XXXX a T., nar. XX.XX.XXXX (deti v konaní zastúpené Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Nové mesto nad Váhom), na vzdialenosť menšiu ako 15 metrov. Výrokom II. odporcovi zakázal vstupovať do priestorov bytu a nebytového priestoru obývaných navrhovateľkou a maloletými deťmi R. a T., nachádzajúceho sa na adrese M. L. M. F., C. XXXX/XX; byt zapísaný na LV č. XXXX pre k. ú. M. L. M. F. ako byt č. X vo vchode č. XX, X. poschodie, nachádzajúci sa v dome s. č. XXXX, na parc. č. XXXX/XXX. Výrokom III. poučil odporcu, že môže voči navrhovateľke a maloletým deťom podať žalobu vo veci samej, ktorej predmetom bude určenie práva vstupovať do priestorov obývaných navrhovateľkou a maloletými deťmi a práva priblížiť sa k navrhovateľke a maloletým deťom.

1.1. Súd dospel k záveru, že v danej veci boli splnené zákonné podmienky pre nariadenie neodkladného opatrenia, ktorým bude obmedzené právo odporcu vstupovať do priestorov obývaných a užívaných navrhovateľkou ako aj oboma maloletými deťmi, ako aj právo približovať sa k navrhovateľke, ako aj k obom maloletým deťom. Mal za osvedčené, že je tu potreba bezodkladnej úpravy pomerov medzi účastníkmi konania, ako aj medzi odporcom a maloletými deťmi, pretože navrhovateľka v návrhu popísala skutočnosti, keď odporca je v domácnosti agresívny, za malichernosti dokáže verbálne, ale i

fyzicky útočiť. Podľa tvrdení navrhovateľky je odporca držiteľom zbrojného preukazu a vlastníkom strelnej zbrane - samopalu, čo v nej vzbudzuje obavu. Bol toho názoru, že v danej veci prevážil záujem nad vytvorením bezpečného prostredia, kde žije navrhovateľka spolu s maloletými deťmi. Prihliadol pritom na skutočnosť, že odporca sa prevažne zdržuje v inej domácnosti, kde môže zotrvať i po vydaní neodkladného opatrenia, teda nariadeným neodkladným opatrením nie je zasiahnuté do práv odporcu do takej miery, aby vznikla dôvodná pochybnosť o potrebe jeho nariadenia. Uložený zákaz vstupu do obydlija ako aj zákaz približovať sa k navrhovateľke, ako aj k maloletým deťom uložil odporcovi bez časového obmedzenia. Z toho dôvodu poučil podľa § 337 ods. 2 CSP odporcu o možnosti podať žalobu proti navrhovateľke, ktorej predmetom bude určenie práva vstupovať do priestorov obývaných navrhovateľkou, či priblížiť sa k navrhovateľke.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) uznesením z 1. júla 2020 sp. zn. 17 CoPom 1/2020 na základe podaného odvolania odporcom uznesenie súdu prvej inštancie v napadnutej časti výrokov I. a II. zmenil tak, že návrh navrhovateľky na nariadenie neodkladných opatrení zamietol a navrhovateľke uložil povinnosť zaplatiť odporcovi náhradu trov prvoinštančného a odvolacieho konania v rozsahu 100%.

2.1. V danom prípade podľa názoru odvolacieho súdu navrhovateľka dostatočné dôkazy, potrebné pre nariadenie ňou navrhovaných neodkladných opatrení podľa § 325 ods. 2 písm. e) a podľa § 325 ods. 2 písm. h) CSP v konaní pred súdom prvej inštancie nepredložila. Z obsahu spisu vyplýva, že súd prvej inštancie vydal navrhované neodkladné opatrenia len na základe tvrdení navrhovateľky uvedených v návrhu, bez akýchkoľvek predložených dôkazov, ktorými by okrem tvrdení navrhovateľky bola aspoň spravdepodobnená obava, že sa odporca dopúšťa fyzického alebo psychického násillia voči navrhovateľke alebo maloletým deťom. Odporca takéto konanie vo vzťahu k navrhovateľke aj k deťom v odvolaní popiera, tvrdenia navrhovateľky o psychickom alebo fyzickom násillí voči nej alebo voči maloletým deťom označuje za klamstvo. Navrhovateľka v konaní neosvedčila potrebu bezodkladne upraviť vzťahy medzi stranami sporu takým závažným spôsobom, aby bolo odporcovi zakázané približovať sa k navrhovateľke a k spoločným maloletým deťom R. a T. na vzdialenosť menšiu ako 15 m, ako aj zakázané vstupovať do priestorov bytu a nebytového priestoru, obývaných doposiaľ spoločne, a to dokonca bez akéhokoľvek časového obmedzenia, pretože týmito neodkladnými opatreniami by podľa názoru odvolacieho súdu bol odporca obmedzený spôsobom neprimeraným povahe veci. Pokiaľ ide o navrhovateľku - matku maloletých detí, podľa názoru odvolacieho súdu navrhovateľka nielenže nepredložila súdu žiadne dôkazy, ktorými by osvedčila, že by odporca bol voči nej dôvodne podozrivý z násillia, ale ani jej tvrdenia uvedené v návrhu na nariadenie neodkladných opatrení neobsahujú také závažné skutočnosti, pre ktoré by bolo potrebné nariadiť vo vzťahu k nej navrhované neodkladné opatrenia, ktoré, v prípade zákazu vstupu do bytu a nebytových priestorov obmedzujú právo otca na obydlie. Pokiaľ ide o maloleté deti, vydaním zákazu približovať sa k maloletým deťom bez aspoň osvedčenia potrebných skutočností by bolo otcovi úplne odňaté právo stretávať sa so svojimi deťmi, a to taktiež bez časového obmedzenia, čím by podľa názoru odvolacieho súdu bolo výrazne zasiahnuté do rodičovských práv otca. Keďže v danej veci súd prvej inštancie rozhodoval o neodkladných opatreniach navrhovaných podľa Civilného sporového poriadku, odvolací súd rozhodol aj o trovách konania. O trovách prvoinštančného a odvolacieho konania rozhodol podľa § 396 ods. 2 a § 255 ods. 1 CSP tak, že odporcovi, ktorý bol v konaní plne úspešný, priznal náhradu prvoinštančných a odvolacích trov v rozsahu 100 %. V zmysle ust. § 262 ods. 2 CSP o výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podala navrhovateľka dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodzovala z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, pretože jej súd nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Namietala v tejto súvislosti, že odvolací súd jej neumožnil vyjadriť sa k odvolaniu otca (odporcu), na obsahu ktorého odvolací súd založil svoje zmeňujúce rozhodnutie. Odvolací súd jej doručil odvolanie otca bez náležitého poučenia, iba „na vedomie“. Tým bol podľa dovolateľky porušený princíp kontradiktórnosti konania, pretože nemala možnosť vyvrátiť, resp. spochybniť tvrdenia otca uvedené v jeho odvolaní. Dovolanie bolo spísané a podpísané navrhovateľkou. Následne bolo dňa 03.06.2020 súdu prvej inštancie doručené podanie advokáta navrhovateľky (č.l. 125), v ktorom súdu

oznámil prevzatie právneho zastupovania navrhovateľky v dovolacom konaní a pripojil plnomocenstvo (č.l. 126), zároveň uviedol, že matka maloletých detí trvá na podanom dovolaní a po nahliadnutí do textu podaného dovolania skonštatoval, že toto spĺňa všetky náležitosti z hľadiska formálneho aj materiálneho.

4. Odporca sa k podanému dovolaniu navrhovateľky vyjadril písomne, navrhol ho zamietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolačný súd“), príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), riadne zastúpená (§ 429 ods. 1 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie nie je procesne prípustné, a je ho potrebné odmietnuť.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. V prípade dovolania podaného z dôvodu zmätočnosti rozhodnutia podľa § 420 CSP dovolací súd v prvom rade skúma, či ide o rozhodnutie v ňom uvedené; k preskúmaniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľa o existencii procesnej vady konania v zmysle § 420 písm. a/ až f/ CSP pristupuje dovolací súd len vtedy, ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu uvedenému v tomto ustanovení. Ak je dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, ktoré nie je rozhodnutím vo veci samej, ani rozhodnutím, ktorým sa konanie končí, je z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. a/ až f/ CSP irelevantné, či k dovolateľom namietanej procesnej vade došlo alebo nedošlo.

9. Podľa názoru dovolacieho súdu má v danom prípade neodkladné opatrenie povahu rozhodnutia vo veci samej, keďže síce návrh na jeho nariadenie bol podaný spolu s návrhom na úpravu práv a povinností k maloletým deťom, jedná sa však o samostatný predmet konania, ktorý nie je spojený s rozhodovaním o úprave práv a povinností k maloletým deťom a ako o samostatnom predmete konania o ňom rozhodovali aj súdy nižších inštancií. O nariadení neodkladného opatrenia podľa § 325 ods. 2 písm. e) CSP, ktorým možno strane uložiť, aby nevstupovala dočasne do domu alebo bytu, v ktorom býva osoba, vo vzťahu ku ktorej je dôvodne podozrivá z násillia, a podľa § 325 ods. 2 písm. h) CSP, ktorým možno strane uložiť najmä, aby sa na určitú vzdialenosť nepribližovala alebo iba obmedzene približovala k osobe, ktorej telesná integrita alebo duševná integrita môže byť jej konaním ohrozená, môže súd rozhodnúť ako o samostatnom predmete konania, bez toho, aby na toto rozhodnutie nadväzovalo ešte konanie a rozhodovanie vo veci samej, tak ako tomu bolo aj v prejednávanej veci. Preto je voči rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie podľa § 420 CSP prípustné.

10. Ustanovenie § 420 písm. f) CSP zakladá prípustnosť (a zároveň dôvodnosť) dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva.

11. V zmysle článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“) jednou zo všeobecných záruk spravodlivého prejednávania vecí pred súdom je zásada rovnosti strán sporu a „rovnosti zbraní“. V procesnoprávnej rovine predstavuje princíp rovnosti sporových strán

základný postulát, podľa ktorého žiadna zo strán nemá vo vzťahu k protistrane iné než rovnocenné postavenie. Z tohto aspektu sa prejavuje princíp rovnosti sporových strán podľa čl. 6 Civilného sporového poriadku ako tzv. rovnosť zbraní judikovaná Európskym súdom pre ľudské práva (k tomu pozri Števíček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok, Komentár, Praha, C. H. Beck, 2016, s. 44-45).

12. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je - okrem práva domáhať sa svojho práva na nezávislom a nestrannom súde (prístup k súdu) - aj právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorá okrem iných procesných záruk kladie dôraz aj na zachovanie kontradiktórnosti konania a „rovnosti zbraní“ (podobne napr. III. ÚS 402/08). Podstatou kontradiktórnosti a s ňou súvisiacou „rovnosťou zbraní“ je, aby všetci účastníci konania mali reálnu možnosť využiť svoje procesné práva predložiť argumenty a reagovať na „protiargumenty“ protistrany. Osobitne to platí o sporových konaniach, v ktorých stoja proti sebe žalobca a žalovaný, a kde sa v celom rozsahu uplatňuje kontradiktórnosť konania (napr. IV. ÚS 42/09, IV. ÚS 147/04).

13. Dovolací súd tiež pripomína, že aj Európsky súd pre ľudské práva, ktorý v súvislosti s rovnosťou účastníkov konania používa pojem „rovnosť zbraní“, podľa svojej konštantnej judikatúry vyžaduje, aby každej procesnej strane bola daná primeraná možnosť predložiť svoju záležitosť a príslušnú argumentáciu za rovnakých podmienok (napr. v prípade Beer proti Rakúsku 2004, Baumann proti Rakúsku 2001, Dombo Beheer B. V. proti Holandsku 1993, Ankerl proti Švajčiarsku 1996, Komanický proti Slovensku 2002).

14. Európsky súd pre ľudské práva vydal 13. januára 2015 rozsudok vo veci Trančíková proti Slovenskej republike, v ktorom sa zaoberal aj opodstatnenosťou námietky o nemožnosti vyjadriť sa k vyjadreniu protistrany v rámci odvolacieho konania. V tomto rozsudku dospel Európsky súd pre ľudské práva k názoru, že aj keď vyjadrenie k odvolaniu neobsahuje žiadne nové skutočnosti alebo argumenty, ku ktorým by sa procesná strana už nebola vyjadrila v predchádzajúcom priebehu konania, a prípadne ide o vyjadrenie nemajúce vplyv na rozhodnutie odvolacieho súdu, musí byť druhému účastníkovi daná možnosť oboznámiť sa s ním, ak bolo formulované ako právna a skutková argumentácia. V rozsudku sa doslovne uvádza, že „požiadavka, aby účastníci súdneho konania mali možnosť dozvedieť sa o všetkých predložených dôkazoch alebo vyjadreniach podaných v ich veci a vyjadriť sa k nim, sa vzťahuje na odvolacie konanie rovnako ako na prvostupňové konanie, a to napriek skutočnosti, že odvolanie nemusí vyvolať žiadnu novú argumentáciu“.

15. Koncept spravodlivého súdneho konania teda v sebe implikuje právo na kontradiktórne konanie, podľa ktorého procesné strany musia dostať príležitosť predložiť nielen všetky dôkazy potrebné na to, aby ich návrh uspel, ale aj zoznámiť sa so všetkými dôkazmi a pripomienkami, ktoré boli predložené s cieľom ovplyvniť rozhodnutie súdu a vyjadriť sa pred ním. Požiadavka, aby procesné strany v konaní mali možnosť dozvedieť sa a vyjadriť sa k všetkým zhromaždeným dôkazom alebo k stanoviskám pripojeným v spise, sa aplikuje aj na odvolacie konanie, vrátane jeho fázy predchádzajúcej posudzovaniu splnenia podmienok konania o odvolaní.

16. V okolnostiach prípadu bolo teda úlohou dovolacieho súdu posúdiť, či procesným postupom odvolacieho súdu pri rozhodovaní o odvolaní bolo navrhovateľke znemožnené, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dospel k záveru, že navrhovateľka nedôvodne vytýka odvolaciemu súdu existenciu tejto procesnej vady.

17. Podľa § 329 ods. 1 druhá veta CSP ak rozhoduje odvolací súd o odvolaní proti uzneseniu o zamietnutí neodkladného opatrenia, umožní sa protistrane vyjadriť k odvolaniu a k návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia.

18. Podľa § 373 ods. 3 CSP odvolanie doručí súd prvej inštancie ostatným subjektom, a ak odvolanie smeruje proti rozhodnutiu vo veci samej, vyzve ich, aby sa k odvolaniu vyjadrili, a určí na vyjadrenie lehotu nie kratšiu ako desať dní.

19. Súd prvej inštancie postupoval tak, že odvolanie odporcu doručil navrhovateľke na vedomie, t.j. bez výslovnej výzvy, aby sa k odvolaniu vyjadrila. Navrhovateľke bolo odvolanie odporcu doručené dňa 27. mája 2020, navrhovateľka sa k odvolaniu nevyjadrila, odvolací súd o odvolaní rozhodol dňa 01. júla 2020.

20. Hoci súd prvej inštancie doručil navrhovateľke odvolanie odporcu iba na vedomie, t.j. bez výslovnej výzvy, aby sa k odvolaniu v príslušnej lehote vyjadrila, nedopustil sa tým procesnej vady takej intenzity, ktorá by mala za následok znemožnenie navrhovateľke, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jej práva na spravodlivý proces. Dovolací súd považuje za rozhodujúce to, že odvolanie protistrany bolo navrhovateľke doručené, teda mala možnosť sa s ním oboznámiť a rovnako mala možnosť zaslať k nemu písomné vyjadrenie, bolo na jej rozhodnutí, či toto právo využije alebo nie. Medzi doručením odvolania navrhovateľke (27. mája 2020) a rozhodnutím dovolacieho súdu (01. júla 2020) bol dostatočný časový priestor vyše mesiaca na prípadné vyjadrenie navrhovateľky. Princíp rovnosti zbraní a princíp kontradiktórnosti konania bol zachovaný, nakoľko navrhovateľka mala možnosť oboznámiť sa s odvolaním odporcu a rovnako mala možnosť sa k nemu aj vyjadriť, ak to považovala za potrebné. Navrhovateľka poznajúc obsah odvolania ostala pasívnou (bez akejkoľvek reakcie), nebola v odvolacom konaní primerane opatrná pokiaľ nepostupovala v súlade so všeobecným právnym princípom „vigilantibus iura scripta sunt“ (bdelym patria práva). Preto jej dovoláciu námietku z materiálneho hľadiska nemožno považovať za dôvodnú.

21. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie navrhovateľky nie je podľa § 420 písm. f/ CSP prípustné, preto dovolanie odmietol podľa § 447 písm. c/ CSP.

22. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania dovolací súd rozhodol v súlade s ustanovením § 453 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP tak, že v súlade so zásadou úspechu (§ 255 ods. 1 CSP) odporcovi priznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania, o výške ktorých rozhodne súd prvej inštancie samostatným rozhodnutím (§ 262 ods. 2 CSP).

23. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.